

Bente Bing Kleiva, Kristi Odéen, Anne-Stefi Teigland

Rapport tXt.no

1998-2000

Hordaland fylkesbibliotek

Bergen, 2001

Innhold:

Del 1: tXt.no

- 1.1. Utgangspunkt
- 1.2. Redaksjonen
- 1.3. Ulike samarbeidspartnere

Del 2: Nettstedets utvikling

- 2.1. tXt-98
- 2.2. tXt-99
- 2.3. tXt-00

Del 3: Kontakt med brukerne

- 3.1. Markedsføring
- 3.2. Skole
- 3.3. Bibliotek
- 3.4. Interaktivitet

Del 4: Samarbeidspartnere

- 4.1. Statens bibliotektilsyn
- 4.2. Hordaland fylkesbibliotek
- 4.3. foreningen !les
- 4.4. Mediesenteret
- 4.5. Forfattere

Del 5: Oppsummering

- 5.1. Premisser for arbeidet.
- 5.2. Samarbeidspartnere.

Vedlegg: Teknisk utvikling

Del 1: tXt.no

Et nettsted for ungdom for å tenne leselyst og interesse for litteratur? Hva skal man friste med og hvem skal friste? Hvordan skal innpakningen se ut? Hvordan føre dem til kildene for at de skulle få lyst til å drikke selv? Spørsmålene var mange da vi sto foran utfordringen om å lage et nettsted for ungdom med fokus på lesing og litteratur.

1.1. Utgangspunkt:

I august 1998 tok Statens bibliotektilsyn initiativ til å etablere et nettsted for ungdom. Hordaland fylkesbibliotek fikk oppdraget, og de satte sammen en redaksjon som representerte en faglig bredde innenfor områdene skole, bibliotek og litteratur. Redaksjonen skulle ha det faglige ansvaret for utviklingen av nettstedets innholdsside. Mediesenteret i Bergen fikk i oppdrag å lage design, layout og brukerstøtte.

Utgangspunktet for etableringen av tXt.no var en landsomfattende lese- og skrive aksjon, utarbeidet av Statens bibliotektilsyn. Da redaksjonen startet sitt arbeid i 1998, var premissene for aksjonen – og dermed også for nettstedet - lagt. Aksjonen og nettstedet hadde samme navn, tXt, og målet var å stimulere til leselyst blant ungdom i alderen 14-16 år, fortrinnsvis gutter.

1.2.Redaksjonen:

Redaksjonsgruppens faglige bredde utgjorde et godt utgangspunkt for utviklingen av et litterært nettsted. Arbeidsoppgavene ble fordelt ut fra våre ulike nettverk, og vi fungerte godt sammen fra første stund. Samarbeidet var preget av kreativitet og gjensidig respekt for de ulike fagområdene som gruppen representerte.

Det redaksjonelle arbeidet var timebasert og ble utført via redaksjonsmedlemmenes hjemmekontor. Opplæring i bruk av dataverktøy ble gitt av Hordaland fylkesbibliotek og Mediesenteret i Bergen. Til sammen utgjorde gruppens arbeid en stillingsprosent på mellom 60 – 75 %. Lederansvaret gikk på omgang mellom redaksjonens medlemmer. Det siste året var imidlertid ikke redaksjonen fulltallig. Bente Bing Kleiva fungerte som støttespiller til det redaksjonelle arbeidet, men planlegging og gjennomføring av oppgavene ble i hovedsak fordelt mellom redaksjonens øvrige to medlemmer.

1.3. Samarbeidspartnere

I løpet av prosjektperioden har redaksjonen hatt flere sentrale samarbeidspartnere: Statens bibliotektilsyn, Hordaland fylkesbibliotek, foreningen !les og Mediesenteret i Bergen. I tillegg har redaksjonen samarbeidet med forfattere og deres organisasjoner.

Statens bibliotektilsyn har gjennom hele prosjektperioden fullfinansiert nettstedet. Hordaland fylkesbibliotek har vært redaksjonens oppdragsgiver og nærmeste overordnede. Statens bibliotektilsyn har i all hovedsak forholdt seg til fylkesbiblioteket som har vært prosjektansvarlig, men har også ved enkelthenvendelser kommunisert direkte med redaksjonen.

Prosjektets tette forbindelse med den årlige tXt-aksjonen gjorde det naturlig å samarbeide med foreningen !les. Foreningen !les ble stiftet 06.06.00. Tidligere har den vært kalt Aksjon Les og prosjekt !les. Redaksjonen hadde ingen kontakt med lederen for tXt-aksjonen i 1998, men både i 1999 og i 2000 ble det opprettet en dialog med prosjektleder.

Mediesenteret i Bergen har gjennom hele prosjektperioden hatt ansvaret for den tekniske og visuelle utformingen av nettstedet. Kontakten med redaksjonen har foregått gjennom møter, mail og telefonsamtaler.

Del 2: Nettstedets utvikling

Det tar tre år å bygge opp et nettsted. Vi som har arbeidet med utviklingen av tXt.no har hatt to og et halvt år på oss. Vårt mål har vært å fremme lesestimulerende tiltak på nettet. Vi ønsket å bygge opp en egen profil, tXt.no skulle være noe mer enn en lenkeoversikt til andre nettsteder.

2.1. tXt-98

Utarbeidelsen av et litterært nettsted var et ledd i en større sammenheng. I løpet av en aksjonsperiode på en måned, skulle det skrives to bøker som skulle publiseres via nettet. Selve aksjonen var formet som en stafett. Forfatterne Torbjørn Moen og Thore Hansen skrev åpningskapitlene til de to nettbøkene. Ungdommer i alderen 14-16 år skulle skrive fortsettelsen. Det ble skrevet et kapittel hver dag, fire dager i uken, og kapitlene ble lagt fortløpende ut på nettet. En rekke stoppesteder rundt omkring i landet var valgt ut på forhånd. Parallelt med arbeidet med nettbøkene ble det arrangert to forfatterturnéer som fulgte stafetten.

Under utarbeidelse av nettstedet ble det nødvendig å satse på et innhold som kunne kommunisere med selve aksjonen. Vi endte opp med disse kategoriene:

- ”Nyheter”
- ”Bøkene”
- ”Boktips
- ”Nettips”
- ”Forfattere”

I tillegg oppfordret vi målgruppen, som i 1998 var ungdom, til å ta kontakt med oss gjennom ”Din mening” ”Andres mening” og ”Konkurranse”.

Under ”Nyheter” kunne bibliotek og skoler som deltok i aksjonen, komme med tilbakemeldinger. I tillegg fulgte redaksjonen aksjonen på nært hold gjennom å besøke flere av stoppestedene. Det ble tatt bilder og laget reportasjer som fortløpende ble lagt ut på nettet.

I kategorien ” Bøkene” ble de to nettbøkene, m/grafikk utarbeidet av Mediesenteret, presentert. Presentasjoner av nye ungdomsbøker, utarbeidet av redaksjonen, ble lagt ut under ”Boktips. ”Nettips” inneholdt lenker rettet mot målgruppen. Lenkene ble utarbeidet av Mediesenteret. I kategorien ” Forfattere” ble det lagt ut egenpresentasjoner fra åtte forfattere. Forfatterne som bidro ble kontaktet av redaksjonen.

Innhold og design var utarbeidet med utgangspunkt i det som foregikk under selve aksjonen. Den tette oppfølgingen med de ulike aktørene som deltok, gjorde at nettstedet fungerte godt i selve aksjonsperioden, men da aksjonen var over, ble det nødvendig å foreta en omstrukturering og videreutvikling av nettsidene.

2.2. tXt-99

I 1999 overtok !les arbeidet med årets tXt-aksjon, under ledelse av Mette Helfjord. Overtagelsen innebar at redaksjonen fikk mulighet til å utvikle og bygge opp nettstedets innholdsside. tXt-aksjonen i 1999 henvendte seg til barn i alderen 10-13 år. Redaksjonen så det derfor som naturlig å utvide målgruppen for nettstedet til også å omfatte grunnskolens mellomtrinn.

Året ble brukt til å utvikle nettstedet, da med særlig vekt på å utarbeide et innhold som skulle ha permanent forankring på sidene. Det ble laget ny profil med boken og leseren i sentrum. Redaksjonen arbeidet ut fra et mål om at barn og unge skulle bli kjent med forfattere og bli tent på å lese bøker.

Tekstbegrepet ble utvidet til også å omfatte tegneserier. Per G. Hvidsten skrev en artikkel om tegneseriens utvikling. Arild Midthun laget et tegneseriekurs og utarbeidet en egen tegneseriekonkurranse for nettstedet. Midthun fungerte også som jury for de innsendte bidragene til konkurransen.

Per Olav Kaldestad laget en egen diktskole for nettstedet. Diktskolen ble illustrert av Mediesenteret, og barn og unge ble oppfordret til å sende inn dikt de selv hadde laget. I tillegg utarbeidet redaksjonen flere nye bokpresentasjoner, og nettstedets sider ble ”krydret” med litterære sitater hentet fra nye barne- og ungdomsbøker.

Redaksjonen samarbeidet med Mette Helfjord og !les og fikk flere forfattere til å presentere seg på nettet. Utgangspunktet for presentasjonene var turnélisten for tXt-aksjonen i 1999, men også andre forfattere bidro på oppfordring fra redaksjonen. I september kontaktet vi deltakerne i årets tXt-aksjon, ”Jakten på bokskatten”, og orienterte oss om aktivitetene rundt omkring i landet. Vi laget reportasje fra Trondheim i aksjonsmåneden og dekket noen av de aktivitetene som foregikk der. I tillegg ble det lagt ut informasjon fra !les etter hvert som vi fikk den inn. Etter at aksjonen var over, laget vi intervju med prosjektleder Mette Helfjord, og vinnerklassen presenterte seg med dikt, tekster og bilder.

Redaksjonen ønsket å fremme gleden ved lesing gjennom å gi målgruppen gode forbilder. En rekke kjendiser og topp-politikere ble bedt om å skrive til oss om egne leseopplevelser, blant annet ble lederne innen alle partiene på Stortinget forespurt, men responsen sto ikke i forhold til innsatsen.

I juni bestilte vi bokmeldinger fra barn og unge, og i august oppfordret vi brukerne av nettstedet til å sende inn egne bokmeldinger. I tilknytning til oppfordringen utarbeidet vi en egen veiledning – hvordan skrive bokmelding - som ble lagt ut på nettet. I løpet av høsten fikk vi inn mange bokmeldinger og korte boktips, begge deler ble lagt fortløpende ut på nettet. Særlig under aksjonsmåneden oktober var responsen stor, og i desember premierte vi tre vinnere. Flesteparten av bidragene som kom inn var skrevet av barn i alderen 10-12 år.

2.3. tXt-00

Erfaringene fra arbeidet i 1998 og 1999 dannet grunnlaget for utviklingen av nettstedet i år 2000. Da redaksjonen startet sitt arbeid høsten 1998, var primærmålgruppen ungdom, spesielt gutter i alderen 14-16 år. Den sterke koblingen mellom nettstedet og !les gjorde at det i 1999 ble naturlig å utvide målgruppen til også å omfatte grunnskolens mellomtrinn, dvs. barn i alderen 10-13 år. Resultatet var at flesteparten av de som brukte nettstedet aktivt i 1999 var

barn. For å vinne ungdommen tilbake, så vi det som viktig å etablere et synlig skille mellom barn og ungdom.

Høsten 1999 dro redaksjonen til Stavanger for å møte Senter for leseforskning og de ansvarlige for Troll i ord-prosjektet. Møtene bekreftet våre erfaringer: For å nå begge målgruppene ble vi rådet til å skille mellom dem, samt legge vekt på å nå de voksne formidlerne.

Redaksjonen valgte å dele nettstedet i tre kategorier: Barn – Ungdom – Voksne. Mediesenteret, ved Lisbeth Thomassen, fikk i oppgave å utarbeide ny struktur og design. Via inngangssiden skulle brukerne kunne velge kategori. Kategoriene ble kalt:

- Kun for barn
- Kun for ungdom
- Kun for voksne.

Adjektivet ”kun” ble valgt for å markere inndelingen, samtidig som vi ønsket å pirre brukernes nysgjerrighet: Indirekte oppfordre dem til å krysse mellom de ulike kategoriene.

Via inngangssiden ønsket vi å nå ut til *samtlig*e brukere med en del fellesstoff:

- ”nyheter” - presentasjon av nytt stoff
- ”boktips” – bokmeldinger skrevet av barn og ungdom og bokpresentasjoner utarbeidet av tXt-redaksjonen
- ”forfattere” – presentasjoner av - og informasjon om dagens barne- og ungdomsbokforfattere
- informasjon fra !les.

I samråd med Lisbeth Thomassen ble det lagt vekt på at den nye designen skulle kommunisere med nettstedets tidligere visuelle uttrykk. Brukerne skulle kunne kjenne seg igjen, men samtidig oppleve noe nytt. Arbeidet med ny struktur og design kom i gang i januar 2000 og ble avsluttet i mars samme år.

En tredeling av nettstedet gjorde det nødvendig å utvikle et innhold i henhold til tre grupper brukere: Barn, ungdom, voksne. Redaksjonen satte seg som mål å få kontakt med nettstedets ulike målgrupper: Vi ville pirre brukernes nysgjerrighet og interesse for bøker og øke interaktiviteten på nettsidene.

Vårens største satsing var en utvidelse av de to sjangrerskolene: ”Tips til deg som vil skrive dikt” og ”Tips til deg som vil lage tegneserie”. Begge tiltakene var så vellykket at vi ønsket å utvide konseptet til også å omfatte andre sjangrer. Rune Belsvik ble bedt om å lage en ”fortellerskole” og Eirik Newth fikk i oppdrag å lage en ”sakprosaskole”. Tegneserieskolen og fortellerskolen ble lagt ut i kategorien ”Kun for ungdom. Sakprosaskolen ble lagt ut i kategorien ”Kun for barn”. Diktskolen ble lagt ut i begge kategoriene.

I tilknytning til utvidelsen av sjangrerskolene inviterte vi brukerne til å sende inn tekster til oss. Forfatterne Arnt Birkedal, Rune Belsvik og Eirik Newth sa seg villige til å gå gjennom innsendte bidrag i kategoriene dikt, sakprosa og fortelling. De tre forfatterne skulle gi skriftlig tilbakemeldinger til dem som sendte inn, samt fungere som jury for de innsendte bidragene.

Vinteren 2000 ble det lagt ut en liste over 20 nye barne- og ungdomsbøker, og brukerne ble oppfordret om å sende inn bokmeldinger. I mai ble det lagt ut eksamenshjelp for målgruppen ungdom. En lærer og en elev skrev fra hver sin innfallsvinkel om det ta eksamen.

Høsten 2000 ble det satset på en tett oppfølging med årets tXt-aksjon, "Finn ordet". Det ble lagt ut presentasjoner av alle de 18 bøkene som var med i aksjonen, og ved hjelp av et lesebarometer som viste alle de 18 bøkene, kunne brukerne stemme på sin favorittbok. Det ble laget et kryssord som kunne løses direkte på skjermen, og alle som la igjen navn og adresse var med i trekningen av bokpremier. Trekningen fant sted i desember. I selve aksjonsperioden ble det lagt ut reportasjer fra åpningen i Oslo, samt intervju med to skoler som deltok i "Finn ordet". Etter at aksjonen var over ble det lagt ut et intervju med prosjektleder for !les, Pauline M. Brudal.

I tilknytning til selve aksjonen samarbeidet vi med !les og fikk inn fire nye forfatterpresentasjoner. I tillegg fikk vi Jon Fosse, aktuell med barneboken *Søster*, til å skrive presentasjon av seg selv til nettstedet.

Parallelt med disse tiltakene, som langt på vei var rettet mot målgruppen for "Finn ordet", dvs. barn i alderen 10-13 år, knyttet vi til oss fire faste ungdomsbokanmeldere i alderen 15-16 år: To gutter og to jenter. Anmelderne fikk bøker tilsendt gjennom posten. Veiledning og oppfølging foregikk via mail. I løpet av høsten leverte de til sammen ni bokanmeldelser på aktuelle ungdomsbøker. Det ble også laget et intervju med debutanten Ragnfrid Trohaug. Intervjuet ble knyttet opp mot en bokmelding av Trohaugs ungdomsroman *Okkupert kjærleik*.

Året gjennom ble det lagt ut nye bokpresentasjoner som var utarbeidet av redaksjonen. Det ble enklere å velge ut bøker når vi kunne skille mellom barn og ungdom. Brukerne ble oppfordret om å sende inn egne bokmeldinger. Bokmeldingene ble lagt ut på nettet etter hvert som de kom inn. I løpet av høsten trakk vi ut vinnere to ganger, både i kategorien barn og ungdom.

I løpet av året fortsatte vi arbeidet med å invitere kjente personer og politikere til å fortelle om egne leseopplevelser. Vi fikk inn flere gode eksempler fra Ola By Rise, Per Inge Torkildsen, Minken Fosheim, Terje Søviknes, Gustav Lorenzen og Øystein Dolmen. I tillegg ble en rekke toppolitikere og A- og B kjendiser forespurt, men mange av dem som sa seg villige leverte ikke, andre sa nei.

I tillegg arbeidet vi med å bygge opp kategorien "Kun for voksne". Vi fikk inn flere tekster om lesing og barn, samt presentasjoner av ulike institusjoner, som NBU (Norsk barne- og ungdomsbok forfatterforening), NBI (Norsk barnebokinstitutt) og BUF (Barne- og ungdomsbok bibliotekarenes forening) og fra Senter for leseforskning i Stavanger. Vi la også ut en oversikt over nyttige lenker knyttet til litteratur og barn. I tillegg utviklet vi en idéstafett med tre forgreninger: Bibliotek, skole og litteratur. Utgangspunktet for stafetten var redaksjonens nettverk.

Det ligger et stort potensiale i å nå de voksne formidlerne. Det er de som står i den daglige kontakt med barn og unge, de som fungerer som formidlere og veiledere. Utviklingen av et tilbud til voksne var et forsøk på å imøtekomme dette behovet. Redaksjonens begrensede arbeidskapasitet, til sammen hadde vi ca 60 % stilling, gjorde imidlertid sitt til at tilbudet til de voksne formidlerne aldri ble noe mer enn et sideprosjekt.

Del 3: Hvordan nå ut til brukerne?

En viktig del av redaksjonens arbeid har vært å spre informasjon. Vi ønsket å nå folk der de var, synliggjøre nettstedet og inspirere ulike grupper til å ta det i bruk. Gjennom besøk på skoler og i bibliotek i de ulike aksjonsmånedene, fikk vi vist og demonstrert nettstedet til folk som siden har vært aktive brukere. Ved å møte formidlerne, lærere og bibliotekarer på kurs, fikk vi gitt ideer og innspill til hvordan nettstedet kunne brukes direkte i bibliotek og klasserom.

3.1. Markedsføring:

Ettersom nettstedet var ment å skulle nå ut til hele landet, måtte den store markedsføringen skje gjennom offentlige kanaler. Vi valgte å sende informasjon via utdanningsdirektørene og fylkesbibliotekenes kontorer. Redaksjonen har henvendt seg med brev og informasjon tre ganger:

- da nettstedet var etablert våren 1999
- før høstens aksjon i oktober 1999 - med logo-klistremerker
- da vi hadde etablert ny design og ny inndeling av målgruppen, våren 2000.

Klistremerkene var ferdig til skolestart i august 1999. De var laget slik at de kunne festes til PC-skjermen.

Redaksjonen arrangerte også to kurs rettet mot formidlere. I mai 1999 inviterte vi to forfattere, Idar Lind og Gunnar Staalesen til å fortelle om det å være forfatter, henholdsvis på og med internett og uten. En del av kurset gikk med til å presentere nettstedets nye design og målgruppe, samt å drøfte litteraturformidling på nettet. I september 2000 holdt vi kurs for samme målgruppe, men denne gangen ville vi presentere høstens leseaksjon og gi formidlerne innspill på metodikk og bruk av nettet. Redaksjonen var foredragsholdere, men prosjektleder for !les, Pauline Munch Brudal, var til stede og informerte om foreningen !les.

Redaksjonen har bevisst profilert nettstedet gjennom kurs, seminarer og konferanser som de selv har deltatt på, blant annet under *Barn og medier*, et seminar som ble holdt i Bergen vinteren 1999, og under en konferanse i Latvia oktober 2000. Videre har vi sørget for å lenke oss til sider som har lesing, kultur og bøker for barn som målgruppe. De store kommunenes skolesider er oppfordret til å fronte tXt.no, og mange har tatt oss med. Vi har også hatt ute banner med logoen vår på ulike søkermotorer.

Redaksjonen har også bevisst brukt aviser og radio for å synliggjøre nettstedet og aktivitetene i leseaksjonen. Det har vært mange gode reportasjer om lesning, bøker og forfattere, og redaksjonen har vært intervjuet i fagtidsskrift, aviser og radio om nettstedet.

3.2. Skole:

Da nettstedet var nytt og vi skulle gjennomføre den første tXt-aksjonen, reiste redaksjonen rundt på skoler og bibliotek, snakket med elever og lærere, bibliotekarer og bokhandlere over hele landet. Skolene hadde fått et konkret oppdrag: Å velge ut noen elever som skulle skrive et fortsettelseskapittel til en av våre to nettbøker. Dette oppdraget var overkommelig i tidsbruk og lett for skolene og administrere. Vi fikk direkte kontakt med skoler som brukte internett gjennom disse besøkene. Denne kontakten var verdifull å bygge på i det videre arbeidet.

tXt-aksjonen i 1999 ble ikke så skolevennlig som man hadde ønsket. Informasjonen og stoffet kom ut for sent, og selve aksjonen, Jakten på bokskatten, var for omfattende og komplisert til å brukes i en travel skolehverdag med pensumpress og mange aktiviteter på agendaen. Dersom informasjonen om aksjonen og stoffet hadde kommet ut et halvt år før, hadde det vært lettere å integrere den i skolens planer. Nå kom informasjonen ut like før sommerferien, og de som var aktive medspillere måtte gjøre dette i tillegg til andre, allerede planlagte oppgaver/aktiviteter.

Det viste seg gang på gang at det ikke er så mange skoler i Norge som er aktive nettbrukere. Derfor bestemte vi oss for å finne stoff til nettstedet som vi visste skolene kunne bruke direkte. Vi gikk til den nye mønsterplanen, L-97, for å finne tilknytningspunkt til vårt oppdrag: Å få barn og unge interessert i bøker og bli glad i å lese dem.

De tre sjangerskolene er et forsøk på å møte skolens ”pensum” på en ny og annerledes måte: 10-13 åringer skal arbeide med sakprosa i norskfaget, fortellingen er sentral på ungdomstrinnet, og dikt skal de arbeide med på alle tre hovedtrinnene. At vi fikk forfattere og ikke pedagoger til å skrive ”skolene” for oss gjorde at stoffet fikk akkurat den sprelske og nye vinklingen vi ønsket.

Har så stoffet nådd ut til skolene? På henvendelse til skoler har vi fått tilbakemelding om at mange har hatt problemer med å ta utskrift på aktuelt skolestoff. Det er også mange skoler som ikke bruker nettet, og noen har for svake maskiner til å nyttiggjøre seg av nettstedets tilbud. Men i den grad skolene *har* PC-er som er moderne nok til å kunne ta inn animasjoner og versjonen vi bruker, har dette gått bra. Vi vet at mange skoler tar utskrift, at det er mange som bruker sjangerskolene aktivt i undervisningen og at også foreldre er positive til nettstedet.

Det er i skolen barna oppholder seg mesteparten av dagen, det er her de lærer å lese og får møte barnelitteraturen. Vi har sett gang på gang at bokmeldinger kommer samlet fra enkelte skoler eller områder i landet. Vi har oppfattet dette som et tegn på at skolen har oppdaget nettstedet og tatt det i bruk. De innsendte bidragene viser at aktivitetene fordeler seg over hele landet. ”Finn ordet”, tXt-aksjonen i år 2000, hadde en ordgåte som utfordring til barn og unge. Denne ordgåten knyttet til seg flere aktuelle barnebøker. Aktiviteten var stor, og tilbakemeldinger fra skoler viste at det var barna som fant frem til bøkene og informerte lærerne om dem. Slik ble barna og aksjonen agenter for å gjøre barnelitteraturen kjent for lærerne.

3.3. Bibliotek.

I 1998 skulle aksjonen være et samarbeid mellom skole, bibliotek og bokhandel. I de fleste byene var det bibliotekene som var ”skrivestue” for ungdommene. Flere bibliotek fikk internett til bruk for publikum i løpet av denne høsten, og bibliotekansatte viste stor innsatsvilje for å lære seg å bruke dette verktøyet.

Redaksjonen tok direkte kontakt med alle bibliotekene som var utpekt som stoppested for stafetten. Vi fikk kontaktpersoner som vi senere fulgte opp med informasjon om aksjonen. Den tette oppfølgingen med de ulike aktørene viste seg å være en god investering. Den direkte kontakten gjorde det lettere å kommunisere.

I utgangspunktet er bibliotekene en viktig samarbeidspartner for å formidle bøker og leseglede til barn. Erfaring fra aksjonene i 1999 og 2000 viser imidlertid at det er vanskelig å

tenne gløden for et landsomfattende fellesprosjekt i bibliotekene. Flere bibliotek har meldt tilbake at de heller ønsker å lage sine egne leseaksjoner, uavhengig av tXt, enn å få bestemte temaer og aksjonsperioder ”tredd ned over hodet”.

I noen grad har bibliotekene laget lenke til txt-sidene fra egne hjemmesider, men utover dette er det få som har tatt kontakt med redaksjonen, også når redaksjonen har bedt om innspill. Det ser med andre ord ut til at en direkte kontakt er nødvendig om man ønsker å ha bibliotekene med som sentrale støttespillere.

3.4. Interaktivitet

Redaksjonen så det som viktig å opprette en dialog med brukerne av nettstedet. Tidlig i prosjektet inviterte vi derfor ti gutter i alderen 14-16 år som kunne være konsulenter med hensyn til å nå målgruppen. Rådene vi fikk var blant annet at sidene ikke burde være for mørke, adressen burde være kort og lett å huske, innholdet måtte være rettet mot målgruppens interesser, det burde legges stor vekt på konkurranser og brukerne måtte få mulighet til å delta aktivt.

Med de to nettbøkene som høydepunkt hadde nettstedet i 1998 en svært interaktiv profil. Kapitlene som ble skrevet, ble lagt fortløpende ut på nettet, noe som innebar at alle som deltok i aksjonen måtte forholde seg til nettstedet. I det videre arbeidet ble det satset på å utvikle en innholdsprofil som ivaretok det interaktive aspektet. Gjennom å lansere ulike konkurranser og oppfordringer om å sende inn bokmeldinger, forsøkte vi å få brukerne til å kommunisere med oss.

Responser har variert. I 1999 var det flest barn i alderen 10-13 som sendte inn bidrag, men etter at det i 2000 ble etablert et tydelig skille mellom barn og ungdom, har dette endret seg. Vi har hatt egne konkurranser for henholdsvis barn og ungdom og premierte bidrag innenfor begge kategoriene.

Premiering av innsendte bidrag, samt utleggelse av innsendte bokmeldinger har hatt en stimulerende effekt. Oppslag om vinnere har ført til økt aktivitet og derigjennom gitt grunnlag for nye konkurranser, og erfaring viste at det lønnet seg å legge ut bokmeldingene som kom inn fortløpende: Tok det for lang tid ble redaksjonen gjerne kontaktet. Vi har tolket dette som et tegn på at brukerne har fulgt med på det som skjer, og at de har hatt stor glede av å se tekstene sine publisert. Lanseringen av de fire faste ungdomsbokanmelderne ser også ut til å ha hatt positiv innvirkning. Her er ett eksempel, hentet fra ”postkassen”:

”Jeg er en lese og skrivegal vestlending som for første gang dumpa innom TXT.no nå i romjula. Jeg har lest tekstene til bokanmelderne deres og synes det var kjempegøy. Er det mulig å bli en i gjengen?”

En viktig del av redaksjonens arbeid har vært gjennomgang og redigering av innsendte bidrag. Takhøyden har vært stor: tXt.no skulle ikke bare nå de flinke, men de som bidro skulle samtidig oppleve at de ble tatt på alvor. Useriøse bidrag ble derfor redigert bort. For å gi flest mulig mulighet til å bidra la vi i 1999, i tillegg til bokmeldingene, ut korte boktips - alt fra et par ord til to linjer. Gjennom konkurransen ”Lag reklame for en bok”, våren 2000, kunne brukerne sende inn tegninger til oss. I løpet av høsten 2000 er det mange som har stemt på sin favorittbok og løst kryssord på nettet – begge alternative tiltak til det å oppfordre brukerne om å produsere egne tekster. I august ble det også satt opp en postkasse hvor brukerne kunne

maile inn sine synspunkter. Gjennom dette tiltaket har redaksjonen fått inn mange henvendelser, både seriøse og useriøse.

Hvor mange som har hatt glede av de ulike tiltakene er likevel vanskelig å måle. Mange vegrer seg for å legge igjen adressen sin på nettet, og vel to uker etter at lesebarometeret var kommet på oppsto det problemer som gjorde at vi mistet mange stemmer. Det vi *kan* se er at skille mellom barn og ungdom har ført til at flere *ungdommer* har kommunisert med oss.

I gjennomsnitt har nettstedet hatt ca. 150 treff pr. uke gjennom hele prosjektperioden. I de ulike aksjonsperiodene har antallet treff økt: 100 – 500 pr. dag.

Del 4: Samarbeidspartnere

Prosjektets ulike samarbeidspartnere har alle spilt en avgjørende rolle for utviklingen av nettstedet, men vi har samtidig savnet en samlende instans som kunne følge prosjektet på heltid. Ingen av de involverte, inkludert oss som satt i redaksjonen, hadde mulighet til dette. I påvente av klarsignal fra prosjektets ulike samarbeidspartnere har vi gjentatte ganger måttet utsette viktige avgjørelser.

Nettstedet skulle stimulere til lesing hele året gjennom, ikke bare i aksjonsmåneden, men venting på klarsignal vedrørende finansiering gjorde dette arbeidet vanskelig. Redaksjonen har flere ganger etterspurt hvilke planer både Statens bibliotektilsyn og foreningen !les har hatt med nettstedet, men uten å få konkrete svar. Initiativet til kontakt har stort sett kommet fra redaksjonens side. Et sterkere engasjement fra de organisatoriske brukerne, i første rekke Statens bibliotektilsyn og foreningen !les, hadde vært ønskelig.

4.1. Statens bibliotektilsyn.

Redaksjonen har i løpet av prosjektperioden hatt to møter med Statens bibliotektilsyn, begge i samarbeid med Hordaland fylkesbibliotek. Møtene har vært motiverende, men en tettere oppfølging hadde likevel vært ønskelig. Prosjektets fremtid har hele tiden vært usikker, driftsmidlene har kommet inn for et halvt år om gangen, og ved direkte forespørsel har redaksjonen fått usikre svar. Den økonomiske usikkerheten har gjort det vanskelig for redaksjonen å utvikle en langsiktig fremdriftsplan.

Bibliotektilsynet har i liten grad gitt redaksjonen pålegg eller retningslinjer. Dette har gitt redaksjonen stor redaksjonell frihet, men samtidig har vi savnet tilbakemeldinger fra oppdragsgiveren.

4.2. Hordaland fylkesbibliotek.

Da arbeidet med nettstedet startet høsten 1998, var Thomas Brevik på fylkesbiblioteket aktivt med, ikke minst i aksjonsmåneden oktober 1998. Etter hvert trakk fylkesbiblioteket seg ut av samarbeidet og fikk rollen som støttespiller og administrator. Vi kunne kontakte dem når vi trengte råd eller hjelp, og de fulgte oss opp ved årets slutt når årsrapporter skulle skrives.

Fylkesbiblioteket har vært vår kontakt til Statens bibliotektilsyn og fulgt opp vår sak der, blant annet er det de som har skaffet nettstedet skikkelig økonomisk støtte. I ettertid kunne vi ønsket at en fra fylkesbiblioteket var fast knyttet til redaksjonen, ikke minst i de periodene redaksjonen ikke har vært fulltallig.

I august 2000 tok fylkesbiblioteket over kontakten med Mediesenteret. De påtok seg ansvaret for å følge opp den tekniske siden ved nettstedet, rette opp feil og mangler, osv. Fargebruken ble endret, og det ble lagt vekt på å lette brukernes mulighet til å finne frem.

4.3. Foreningen !les.

Gjennom hele prosjektperioden har det vært en viss uklarhet med hensyn til nettstedets forhold til !les. Nettstedet har hatt Statens bibliotektilsyn som sin eier, men skulle også brukes av prosjekt !les i aksjonssammenheng. I 1998 fungerte dette bra. Aksjonen var da nettbasert, men i de følgende årene har nettstedet mer fungert som et supplement til aksjonene og ikke som en aktiv samarbeidspartner.

I januar 1999 hadde redaksjonen, sammen med Hordaland fylkesbibliotek, et møte med daværende prosjektleder Mette Helfjord. Årets tXt-aksjon skulle styres fra Oslo, og redaksjonen skulle arbeide videre med utviklingen av nettstedets innholdsprofil. I samarbeid med Mediesenteret i Bergen ble det utviklet ny design, og de nye nettsidene ble presentert på et styremøte for prosjektgruppen i Oslo i mai 1999. I år 2000 ble Pauline Munch Brudahl prosjektleder for !les. Redaksjonen inviterte henne til et todagersmøte i Bergen hvor vi gikk gjennom nettstedet, dets historikk og redaksjonens videre planer.

Samarbeidet med !les har resultert i at tXt-aksjonene har vært profilert på nettstedet gjennom brosjyrer, og siden ved at vinnerne av konkurransene har vært lagt ut. I tillegg har !les oppfordret forfattere som de har vært i kontakt med i forbindelse med aksjonene, om å skrive forfatterpresentasjoner til nettstedet.

tXt-redaksjonen hadde ønsket et tettere samarbeid, ikke minst i oppfølgingen av vinnerklassene. Her kunne vi fått ut mye verdifullt stoff.

4.4. Mediesenteret

Mediesenteret i Bergen har vært en viktig støttespiller for redaksjonen gjennom hele prosjektperioden. De har bidratt med tekniske løsninger, design, layout og opplæring i dataverktøy for redaksjonens medlemmer. I tillegg har de bidratt i diskusjoner vedrørende nettstedets utvikling, og de har lagt ut en omfattende mengde stoff på nettsidene. Samarbeidet var kreativt, men prosjektet fikk ikke alltid den nødvendige prioritet. Gjennom hele prosjektperioden slet redaksjonen med tidsfrister som ikke ble holdt.

I mars 2000 foreslo Mediesenteret å utarbeide en database for nettstedet. Databaseløsningen lettet arbeidet med å legge ut stoff, men utarbeidelsen ble ikke fulgt opp med nødvendig brukerstøtte.

4.5. Forfattere

Gjennom hele prosjektet har redaksjonen hatt som mål å utvikle et innhold som var laget spesielt for nettstedet tXt.no. Bidragene fra dagens barne- og ungdomsbokforfattere står her i en særstilling. De har bidratt med stoff til sidene, særlig gjennom de mange forfatterpresentasjonene som er skrevet spesielt for nettstedet, men også gjennom å skrive innledningskapitlene til de to nettbøkene i 1998, gjennom utviklingen av sjangerskolene i 1999 og 2000 og ved å gå gjennom innsendte bidrag fra nettstedets brukere. Responsen på prosjektet fra de forfatterne vi har vært i kontakt med har vært svært positiv.

I 1998 samarbeidet redaksjonen tett, både med forfatterne som skrev innledningskapitlene til de to nettbøkene og med Norsk Forfattersentrum. Samarbeidet med Norsk Forfattersentrum innebar trygghet både for redaksjonen og for de forfatterne som bidro. I 1999 la vi ut NBU sin oversikt over landets barne- og ungdomsbokforfattere. Arbeidet var tidkrevende, og

redaksjonen prioriterte ikke å oppdatere listen, som var fra 1997. Da vi heller ikke hadde ressurser til å gjøre den nettbasert, ble den etter hvert tatt bort.

I 1999 og i år 2000 har samarbeidet med forfatterne for det meste foregått gjennom direkte kontakt med den enkelte forfatter og gjennom foreningen !les. Ved utgangen av år 2000 har nettstedet opparbeidet 33 forfatterpresentasjoner som er skrevet spesielt for tXt.no, samt skriveveiledninger innen fire forskjellige sjangrer.

Del 5. Oppsummering:

Det har vært lærerikt å være med i redaksjonen. Oppretting, etablering og drift av et nettsted er en krevende, men spennende virksomhet. Arbeidet bak sidene er omfattende og tiden som er brukt til innhenting av stoff, bearbeiding av bokmeldinger, boktips, kontakt med forfattere, formidlere og andre som vi ønsket skulle bidra, kan bare beskrives som fulltids virksomhet. I tillegg har vi arbeidet målbevisst for å gjøre nettstedet kjent. Vi har kontaktet skoler, bibliotek og markedsført nettstedet i ulike sammenhenger.

5.1. Premissene for arbeidet.

Ordningen med hjemmekontor har både hatt sine fordeler og ulemper. Vi har kunnet arbeide når det passet oss, men samtidig vært tilgjengelig når prosjektet krevde det. Ulempen var at vi aldri følte oss helt fri. Etter hvert som prosjektet utviklet seg, økte følelsen av å være på jobb døgnet rundt. Oppgavene var omfattende, og vi kunne alltid arbeide ”litt til”. I ettertid ser vi at dette har vært en stor belastning, både for oss i redaksjonen og for våre familier.

Nettstedets utvikling og planer for virksomheten har vært i tankene våre mer eller mindre uavbrutt i tre år. Det er viktig å understreke at redaksjonsarbeidet ikke tar mindre tid for et nettsted, enn i en ”vanlig” redaksjon. Når tre personer deler en stilling på 60% betyr det at noe tid må gå vekk til samordning og felles planlegging. Det burde derfor vært lagt inn noe administrasjonstid i tillegg til den stillingsprosenten vi faktisk hadde. Samtidig har sammensetningen av redaksjonsmedlemmer vært interessant og givende. Vi har gitt hverandre innspill og ny kunnskap som har resultert i konkrete tiltak.

5.2. Samarbeidspartene

Det har vært givende å samarbeide med så mange ulike instanser, men både for nettstedet og for oss som har utarbeidet det, har det vært tidkrevende å skulle forholde seg til så mange eksterne samarbeidspartnere og ikke ha en fast ledelses-struktur å forholde oss til. Vi tror at nettstedet kunne vært enda tydeligere profilert med en fast oppfølging fra vår oppdragsgiver og klare ansvarslinjer til våre kontakter.

Vi har lagt grunnlaget gjennom våre nettverk og brukt den tiden det tar å etablere et nettsted. Å skape et nettsted med et slikt innhold, er unikt. tXt-redaksjonen takker for oppdraget og håper at våre erfaringer vil være fruktbare for de som overtar nettstedet. Først og fremst er det vårt håp at nettstedet fortsatt skal profilere boken, forfatteren og leseren og være et interaktivt og alternativt medium for formidling av litteratur.

Vedlegg 1

Teknisk utvikling

Serverløsning

Server

tXt.no serveren er en Compaq Proliant 3700 med 128 Mb RAM og en Intel Pentium 200 MHz prosessor. Data er lagret på en RAID harddisk, dvs. at data er lagret på flere harddisker og kan reddes om en eller flere av 5 harddisker svikter. Serveren har installert Frontpage 98 extensions, og anbefalt redigeringsprogram har derfor vært Microsoft Frontpage 98 og 2000.

Drift

Fylkesbiblioteket har hatt driftsansvar for serveren hordaland.folkebibl.no (ip 193.212.239.74), hvor tXt.no ligger som virtuelt domene (ip 193.212.239.75). Driften er støttet av IT-seksjonen på fylkeskommunen.

Tekniske vanskeligheter

Underveis har vi møtt på flere perioder med tekniske driftsvansker. Det største problemet har vært endringer i navneserverpolitikket på NORID som medførte at domenenavnet txt.no, i januar/februar 2000, ikke fungerte i flere uker. Dette skjedde samtidig med en endring på fylkeskommunens navneserver noe som medførte mye ekstraarbeid for å finne feilen og rette den opp. Hovedgrunnen til at det tok lang tid var sen saksbehandling på NORID (De la om navnepolitikken i samme periode). Vi har også hatt korte perioder med driftstans og manglende domenenavn. Begge skyldes omlegginger av IT-strukturen på fylkeskommunen. Disse problemene ser det nå ut til at vi har kontroll over, slik at ved nye driftstans kan vi rette opp problemet raskt. Selve serveren har kun hatt kortere driftstans som alltid har vært rettet opp i løpet av 24 timer. Dvs. at selv om domenet <http://www.txt.no> ikke har fungert har adressen: <http://www.hordaland.folkebibl.no/les> alltid vært tilgjengelig.

Database

Delt serverløsning

Etter ønske fra redaksjonen om enklere innlegging av data opprettet mediesenteret en Filemaker-database på en server på mediesenteret som mottok data fra redaksjonen og var søkbar fra sider på vår server. Dette betyr at mye av den teksten og de bildene som har blitt lagt inn etter at denne løsningen ble valgt har ligget på en annen server (stasjonert på mediesenteret) enn den hoveddelen av txt.no har ligget på.

Ulemper

Ulempene med denne løsningen er at det har begrenset fylkesbiblioteket sin mulighet til å redigere sider som redaksjonen har ønsket endringer på, men som ikke Mediesenteret har tatt. Etter hvert som problemstillingen ble klar har fylkesbiblioteket ”tatt tilbake” flere av de sidene som henviste til databasen, men selve dataene ligger fortsatt på mediesenteret sin databaseserver. Et av problemene med denne løsningen har vært at den har vært lite fleksibel når det gjelder grafisk utforming av sidene og plassering av tekst og bilder. Det har også vært vanskelig å legge inn flere bilder på en side.

Fordeler

Denne løsningen har gitt redaksjonen en langt lettere hverdag i forhold til innlegging av data. Grensesnittet er web-basert, dvs. at man kan legge inn data fra en hvilken som helst datamaskin som er knyttet til nettet, uten å være avhengig av egne redigeringsprogram eller kompetanse på HTML.

Redigering av nettsider

Redaksjonen

Redaksjonen har fått 3 stk. bærbare PC av typen Compaq Armada 4700 til disposisjon. Alle tre har installert Microsoft Frontpage 98 for å kunne redigere nettsider på serveren.

Opplæring

Redaksjonen har fått både gruppe- og individuell opplæring i bruk av Frontpage 98. Denne har foregått delevis på fylkeskommunen sitt PCopplæringsrom, delevis på Mediesenteret og delevis hjemme hos redaksjonsmedlemmer eller på et kontor på fylkesbiblioteket.

Redigering

Nettsidene har vært redigert av både redaksjonen, Mediesenteret og fylkesbiblioteket. Dette er ikke en ideell løsning ettersom det lett blir rot i hvem som har ansvaret for hva. En klar arbeidsdeling hadde vært en fordel når man har så mange aktører inne i bildet. Fra fylkesbiblioteket sin side har det vært lagt vekt på å kun gjøre endringer som redaksjonen har bedt om. Dette ser ut til å ha fungert bra, selv om det i perioder har vært mindre tid til dette på grunn av prioritering av andre arbeidsoppgaver.

Teknisk tilrettelegging av design og endringsmuligheter

Tekniske løsninger har hele tiden bundet designmulighetene. Fra fylkesbibliotekt sin side ble det hele tiden lagt vekt på at txt.no skulle være tilgjengelige for flest mulig, også de uten avansert utstyr, store skjermer og raske linjer. Dette har lagt store begrensninger på designen og bruk av "interaktive" elementer.

Databaseløsning

Databaseløsningen ble valgt for å legge innlegging av materiale fra redaksjonen, og for å få en helhetlig presentasjon av samme type materiale.

Endringsarbeid gjort av fylkesbiblioteket

Fylkesbiblioteket har under hele prosjektet fulgt opp endringsønsker fra redaksjonen og lagt ned et stort arbeid på å oppdatere og vedlikeholde nettsidene. Etter innføringen av databasen har dette arbeidet minsket noe. Fylkesbiblioteket har ikke endret på design eller struktur på nettstedet.

Overføring av nettsted til Kulturnett Norge

Nettstedet ble overført til to CD-ROM. En kopi ble sendt i posten til den nye redaktøren av tXt, Mari Eeg, og en til Kulturnett Norge i Rana.

Nettstedet på serveren på Hordaland fylkesbibliotek vil beholde alle tXt-filene pr. 1.1.01 på <http://www.hordaland.folkebibl.no/les> til det er bekreftet sikker og varig drift på Kulturnett Norge sin server. Databasen vil også drives av mediesenteret til det er funnet en løsning på overføring og søking av dataene i databasen.

Bergen 1.5.01

Thomas Brevik

